

บทที่ ๓

จุดโอเมกา

ความคิดในเรื่องนี้ของเตยาร์กไม่สุชัดเจนนัก ดังขอวิพากษ์ของ
ผู้รต่าง ๆ เช่น เซอร์ จูเลียน ฮักซ์เลย์ กล่าววา "กัที่นี้แหละที่ความคิด
ของเขาไมแจมแจงเต็มที่สำหรับชาวเรา"^๑ เบอรนาร์ก เกลฟกาอู
กล่าววา "นี่ยังคงเป็นจุดที่ยากที่สุดจริง ๆ จุดหนึ่งที่เสนอโดยเตยาร์ก"^๒
และแมแต่ในสารานุกรมปรัชญาเองก็ยังคงกล่าววา "ความคิดของเตยาร์ก
เกี่ยวกับจุดโอเมกาเป็นลิ่งเคลือบคลุม"^๓ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเรื่อง
ของโอเมกานั้นเป็นรหัสยะ (Mystic) ใครจะคิดเห็นเป็นอย่างไรก็สุด
แต่แต่อัฒตติคุณาจะพาไป ในการวิจัยนี้จะพยายามเสนอความคิดของ

^๑ Sir Julian Huxley, "Introduction," The Phenomenon of Man, p. 19. "Here his thought is not fully clear to me."

^๒ Bernard Delfgaauw, Evolution: The Theory of Teilhard de Chardin, trans. Hubert Hoskins (London: Fontana, 1974), p.93. "This remains indeed one of the most difficult points presented by Teilhard."

^๓ T.A.Goudge, "Teilhard de Chardin, Pierre," Encyclopedia of Philosophy, ed. Paul Edwards, 8 (1972): 84. "Teilhard's concept of Point Omega is obscure."

เตยาร์คให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยใช้คำพูดของเตยาร์คเองเป็นโครงสร้าง
คามทรรศนะของผู้เขียน

ความหมายของจุดโอเมกา

การก้าวสำคัญ ๆ ในกระบวนการวิวัฒนาการมีดังนี้คือ จากสาร
ไร้ชีวิตไปสู่ชีวิตอันได้แก่พืชและสัตว์ จากชีวิตเหล่านี้ไปสู่ชีวิตที่มีปัญญาคือมนุษย์
และจากมนุษย์ไปสู่โอเมกา ในปรัชญาของเตยาร์คใช้คำว่าระดับชีวิต
(Biosphere) สำหรับช่วงที่โลกมีการอุทัยนของสิ่งมีชีวิต ระดับปัญญา
(Noosphere) สำหรับช่วงที่โลกมีการอุทัยนของมนุษย์ผู้มีปัญญา และระดับ
เทวะ (Theosphere) สำหรับช่วงสุดท้ายแห่งวิวัฒนาการหรืออีกนัยหนึ่ง
จุดโอเมกา ณ จุดนี้วัฒนธรรมของมนุษย์ทั้งหมดจะรวมกันเป็นหนึ่ง เป็น
วัฒนธรรมของโลก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากระดับปัญญาคอยทวีความเป็น
เอกภาพมากเข้าทุกทีจนบรรลุการรวมกลุ่มเหนือบุคคล (Hyperpersonal
Organization) ในขณะที่เดียวกันสัมปชัญญะซึ่งชนาบนานไปช่วยกันกับความ
ซับซ้อนแห่งการรวมกลุ่มนั้น ก็บรรลุถึงสภาวะของสัมปชัญญะเหนือบุคคล
(Hyperpersonal Consciousness) "ก็โดยการจำกัดตัวลงในโอเมกา—
ในความเปล่งปลั่งและความเต็มของมัน—ที่การสะสมของสัมปชัญญะซึ่งถูก
ปลดปล่อยที่ละนอยบนโลกโดยการเกิดปัญญา ไครวมตัวมันเองเข้าด้วยกัน

Teilhard de Chardin, Human Energy, trans. J.M.

Cohen (London: Collins, 1969), p. 160.

และเข้มข้น"๑ ทั้งนี้จุดโอเมกาหรือถ้าจะพูดให้ถูกก็คือสภาวะของโอเมกา
นั้นอาจเข้าใจได้ว่าเป็นสภาวะแห่งการรวมกลุ่มของอนุภาคแห่งระดับปัญญา
(คือมนุษย์) ที่บรรลุความเป็นเอกภาพสูงสุดกับสรรพสิ่งในเอกภพ หรืออีก
นัยหนึ่งก็คือรวมกับเอกภพทั้งหมด สัมปชัญญะที่ปรากฏในตอนนี้จึงเป็นสัมปชัญญะ
ที่บริสุทธิ์เข้มข้นยิ่งกว่าที่เคยมีมาในวิวัฒนาการทั้งปวง มีลักษณะเป็นสัมปชัญญะ
เหนือบุคคลและเป็นสัมปชัญญะของเอกภพทั้งหมด ในตอนนี้เองที่เตยาร์คได้
ตั้งความคิดในเรื่องอันตกาล (Eschatology) ของคริสต์ศาสนาเข้ามาเกี่ยว
ข้อง จึงใช้รูปศัพท์ที่พาดพิงถึงเทวะ (Theos) ตั้งที่ชานานามระบะนี้ว่าระบะ
เทวะ (Theosphere) เรายังจะต้องวิเคราะห์ความหมายของจุดโอเมกา
ต่อไปอีกเป็นอันมาก จึงสมควรให้เตยาร์คเป็นผู้สรุปความคิดสำคัญทั้งแตก
มาจนถึงโอเมกาเสียชั้นหนึ่งก่อน

๑. วิวัฒนาการ... คือธรรมชาติที่มีจุดบรรจบ มุ่งไปสู่เอกภาพ
สุดท้าย
๒. เอกภพนี้ (ค่อย ๆ สร้างขึ้นโดยการทำงานของโลก) มีลักษณะ
เป็นธรรมชาติแห่งจิต
๓. ศูนย์กลางแห่งจิตทั้งหมดนี้จำเป็นจะต้องเป็นสัมปชัญญะและ
บุคคลสูงสุด มหาสมุทรซึ่งรวบรวมสายธารแห่งจิตทั้งหมดของ
เอกภพจะต้องไม่ใช่แค่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นใครคนหนึ่ง๒

๑ Teilhard de Chardin, The Phenomenon of Man, p. 261.

"It is by definition in Omega that--in its flower and its
integrity--the hoard of consciousness liberated little by little
on earth by noogenesis adds itself together and concentrates."

๒

Teilhard de Chardin, personal letter, quoted in
Lucile Swan, "Memories and Letters," Teilhard de Chardin: Pilgrim
of the Future, ed. Neville Braybrooke (Norwich, Eng. Fletcher &
Son, 1968), p. 42.

ใครคนหนึ่งของเตยาร์ก็คือพระคริสต์

พระคริสต์คือจุดโอเมกา

เมื่อพิจารณาโดยผิวเผินจะพบข้อฉงนที่เตยาร์ว่าพระคริสต์คือจุดโอเมกา เพราะโอเมกานั้นเป็นจุดสิ้นสุดแห่งวิวัฒนาการ เป็นจุดสิ้นสุดแห่งประวัติศาสตร์ของเอกภพ แต่พระคริสต์ก็อุบัติขึ้นมาแล้วในโลก จะมีกลายเป็นว่าการอุบัติขึ้นของพระองค์ในประวัติศาสตร์นั้นเป็นจุดสุดยอดของวิวัฒนาการแล้วหรือ ถ้าอย่างนั้นตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงบัดนี้ ก็หมายความว่าเราโคจรบรรลุจุดโอเมกาแล้ว ประวัติศาสตร์ทั้งหมดโคจรสิ้นสุดลงแล้ว ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เรายังไม่ถึงจุดโอเมกา

"และตั้งแต่พระคริสต์โคจรถ่วงถ่วงแกว่ง สิ้นสุดการเติบโตและสิ้นพระชนม์ ทุกสิ่งยังคงเคลื่อนไหวต่อไปโดยไม่ขาดสาย เพราะเหตุว่า

-
1. The Evolution...is of a convergent nature: toward a final Unity.
 2. This Unity (gradually built by the work of the World) is of a spiritual nature.
 3. The Center of this spiritual Whole therefore has to be supremely conscious and personal. The Ocean collecting all the spiritual streams of the Universe is, not only, something, but somebody."

พระองค์ทรงยังมีได้มาซึ่งความเต็มเปี่ยมแห่งรูปแบบของพระองค์”^๑

ก่อนที่จะเราจะวิเคราะห์ความคิดของเตยาร์ตต่อไปอีก น่าที่จะได้เห็นมากขึ้นเป็นพิเศษในคำสอนของคริสต์ศาสนาเกี่ยวกับพระคริสต์ อันเป็นเหตุที่ทำให้เตยาร์ตเลือกรับมาเกี่ยวกับความคิดในเรื่องโอเมกาของเขาเสียก่อน พอประมวลได้ดังนี้

๑. พระคริสต์เป็นศูนย์กลางของศาสนา ไม่ใช่เพียงเพราะพระองค์เป็นผกอต้งหรือผู้นำข่าวสาร หากแต่ตัวของพระองค์เองโดยแท้ที่เป็นเนื้อหาแท้จริงของข่าวสารของพระองค์ ผู้ที่จะเป็นคริสเตียนนั้นมีใจเพราะโดยยอมรับหลักการหรือโดยปฏิบัติระเบียบพิธีทางศีลธรรมใด ๆ หากแต่ในเบื้องต้นนั้นโดยการเข้าร่วมในพระองค์

๒. พระคริสต์นี่เองจะทรงกลับมาอีกครั้งหนึ่งเมื่อถึงความสิ้นสุดแห่งยุคหรือที่เรียกกันว่าอันตกาล การกลับมาของพระองค์ในความรุ่งเรืองอันยิ่งใหญ่เรียกว่าปารูเซีย (Parousia) อันจะยังผลให้ประวัติศาสตร์โลกบรรลุถึงความบริบูรณ์

๓. การกลับมาของพระคริสต์ต้องได้รับการเตรียมโดยการสร้างพระรหัสสกาย (The Mystical Body) ที่ละน้อย นั่นคือการเข้าร่วมกันของมนุษย์ทั้งหมดโดยรอบและในพระองค์ ในที่สุดพระคริสต์สรรพะ (The Total Christ) จะประกอบไปด้วยส่วนนำและส่วนประกอบ ทุกสิ่งจะถูกนำให้บรรลุเอกภาพภายใต้ส่วนนำเดี่ยวคือพระคริสต์ ตอนนี้องค์โลกทั้งหมดบรรลุสภาพเพลโรมา (Pleroma) หรืออีกนัยหนึ่งบูรณภาพแห่งพระคริสต์ (The completion of Christ)

^๑ Teilhard de Chardin, The Prayer of the Universe, trans. Rene Hague (London: Fontana, 1973), p. 92. "And since Christ was born, and ceased to grow, and died, everything has continued in motion because he has not yet attained the fullness of his form."

จะเห็นได้ว่าลักษณะพิเศษแห่งคำสอนเหล่านี้อาจเชื่อมโยงเข้าหา
จุดโอเมกาได้อย่างพอเหมาะ ซึ่งเราจำเป็นต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องพิเศษ
ของศาสนาคริสต์ ข้อหนึ่งอาจใช้ได้ในแง่การ เขารวม (Union) กับความ
จริงอันคิมีะ ข้อสองในแง่ของจุดจบจุดปลายเป้าหมาย ข้อสามในแง่ของ
เอกภาพที่ทุกสิ่งอยู่ในความกลมกลืนประสานกันทั้งหมด เมื่อเป็นเช่นนี้ถ้าแม
เตยาร์คจะมีโคเป็นพระในคณะเยซูอิต เตยาร์คก็คงจะยังเลือกพระคริสต์
เป็นจุดโอเมกาอยู่นั่นเอง ปัญหาของเราจึงมิใช่การคัดค้านหรือสนับสนุน
เตยาร์คในข้อนี้ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงความคิดเชิงปรัชญาของ
เตยาร์คในประเด็นที่แสดงสภาวะของโอเมกาออกมาเป็นรูปธรรมให้มาก
ที่สุดเท่าที่จะทำได้

ย้อนกลับไปพิจารณาข้อความที่เราเพิ่งอ้างถึง " พระคริสต์
ที่ทรงกำเนิด สิ้นสุดการเติบโตและสิ้นพระชนม์ เป็นใคร ? และทำไม
พระองค์จึงทรงยังมีโคมาซึ่งความเต็มเปี่ยมแห่งรูปแบบของพระองค์เล่า ?
และรูปแบบนั้นเป็นอย่างไร ?

ใน Hymn of the Universe มีข้อความที่คล้ายคลึงกันเช่นนี้
ปรากฏอยู่ แต่บางคำเปลี่ยนไป จากคำว่าพระคริสต์ในตอนต้นเปลี่ยนเป็น
พระเยซู และคำว่า พระองค์เปลี่ยนเป็นพระคริสต์

"นับแต่พระเยซูโคที่ทรงกำเนิด เจริญเต็มที่และทรงสิ้นพระชนม์
ทุกสิ่งยังคงเคลื่อนไหวต่อไปโดยไม่ขาดสาย เพราะเหตุว่าพระคริสต์ยังมีโค
ถูกกระทำ เป็นรูปแบบอันเต็มเปี่ยม"^๒

๑ คุเชิงอรรถ • หน้า ๒๙

๒ Teilhard de Chardin, Hymn of the Universe, trans.

Gerald Vann (London: Fontana, 1974), p. 121. "Since Jesus was

ดังนั้น พระคริสต์ที่ทรงกำเนิด สิ้นสุดการเติบโตและสิ้นพระชนม์ ก็คือ "เยซูแห่งนาซาเร็ท" หรืออีกนัยหนึ่ง พระคริสต์ในประวัติศาสตร์ ส่วนพระคริสต์ที่ยังมีโคจรบรรณาภาพแห่งรูปแบบของพระองค์คือพระคริสต์ สรรพพะที่เราโคกลาวถึงเมื่อสักครุนั้นเอง พระเยซูกับพระคริสต์สรรพะ เกี่ยวข้องกันอย่างไรในความคิดของเดยาร์ค? เราจะยังไม่อภิปรายใน ตอนนี้ แต่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดในเรื่องพระคริสต์สรรพะเสียก่อน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเกี่ยวกับความคิดในคริสต์ศาสนา เราจะแลเห็น ได้ว่ารูปแบบอันเต็มเปี่ยมของพระคริสต์สรรพะนั้นคือเปเลโรมา ในทันทีที่ วิวัฒนาการบรรลุถึงจุดโอเมกา บรรณาภาพแห่งพระคริสต์หรือเปเลโรมานี้ก็ สมบูรณ์สำเร็จโดยพลัน แต่เปเลโรมาเป็นอย่างไร ? ในสารานุกรมปรัชญา อธิบายไว้ว่าเป็น

"สภาวะของเอกัตตา (The One) เมื่อส่วนที่ล้นออกสามารถ กลับคืนเข้าสู่สภาพเป็นเนื้อเดียวกับเอกัตตาทั้งหมด มีสภาพสงบนิ่งในสันติสุข"^๑

เปเลโรมาของเดยาร์คจะเป็นอย่างไรหรือไม่ ? ใน The Divine Milieu เดยาร์คแสดงทรรศนะว่าเปเลโรมาได้แก่ความบริบูรณ์ของโลก (The consummation of the world) ซึ่งก็คือการเข้าร่วมกันของบุคคล ทั้งปวง (communion of persons)^๒ การเกี่ยวของประสานกันของบุคคล

born, and grew to his full stature, and died, everything has continued to move forward because Christ is not yet fully formed."

^๑ กิรติ บุญเจือ, สารานุกรมปรัชญา, ค้นฉบับพิมพ์คัด

^๒ Teilhard de Chardin, The Divine Milieu, trans. Bernard

Wall (New York: Harper & Row, 1968), p. 57

ทั้งปวงในการเข้าร่วมกันนี้ เคยาร์คให้เปรียบเทียบกับกลุ่มสังคม เปรียบเทียบ
อย่างไร ? ถ้าไม่พิจารณาไหล่องแทเราอาจเข้าใจเคยาร์คผิดและคิดไปว่า
เปเลโรมาของเคยาร์คคือกลุ่มสังคมอันบริบูรณ์ของมนุษย์ที่มีพระคริสต์เป็นผู้นำ
ราวกับเป็นกษัตริย์หรือผู้ครอบครองผืนดิน (Land Owner) มนุษย์และปวง
สรรพสิ่งล้วนตกเป็นของพระองค์ ใน Science and Christ เคยาร์ค
กล่าวว่ามีคนสองพวก พวกหนึ่งเชื่ออย่างทีกล่าวมาแล่นั้น แต่อีกพวกหนึ่ง
ซึ่งเป็นรหัสนิยม เชื่อว่าเปเลโรมาหรืออีกนัยหนึ่งบุรณภาพแห่งพระคริสต์สรรพระ
นั้น มีลักษณะของอภิสาร (Super-substantial) หรือเหนือกายภาพ
(Hyper-Physical)^๑ ลักษณะที่ว่านี้ถ้าใช้คำว่า พระคริสต์เอกภพ
(Cosmic Christ) ก็จะทำให้เข้าใจได้ทันทีและมีความหมายตรงตามอักษรจริง ๆ
"พระรหัสกายของพระคริสต์นั้นโดยแท้จริงยอมเข้าใจได้ในฐานะของความ
เป็นจริงทางกายภาพ ตามความหมายที่เข้มที่สุดเท่าที่คำนั้นจะสนับสนุนได้"^๒
เคยาร์คยืนยันว่าตนเป็นพวกหลัง แต่ไม่ทำให้เหตุผลว่าพวกใดเป็นฝ่ายถูก
นอกจากบอกว่าการจะมีความคิดเห็นอย่างใดในสองทรรศนะนี้ต้องไม่ใช้ควย
เหตุผล แต่ควยญาณหยั่งรู้ (Insight)^๓

เราจะศึกษาบุรณภาพแห่งพระคริสต์นี้ให้ เป็นรูปธรรมมากขึ้นอีก
ถ้าว่ามีลักษณะของอภิสารหรือเหนือกายภาพนั้นเป็นอย่างไร ?

^๑ Teilhard de Chardin, Science and Christ, p. 55

^๒ Teilhard de Chardin, The Prayer of the Universe, p. 83

"The mystical body of Christ should, in fact, be conceived as a physical reality, in the strongest sense the words can bear."

^๓ Teilhard de Chardin, Science and Christ, p. 56

"พระคริสต์ทรงมีพระวรกายจักรวาลซึ่งแผ่ขยายไปตลอดทั่วเอกภพทั้งหมด"^๑

"เนื้อหนังของพระคริสต์ได้อาหารมาจากเอกภพทั้งหมด"^๒
เราจะต้องเข้าใจเตยาร์คตรงตามคำพูดเหล่านี้จริง ๆ นั่นคือในสภาวะเปเลโรมาเอกภพทั้งหมดจะเป็นพระวรกายของพระคริสต์สรรพะจุดนี้เองที่เตยาร์คพยายามพูดอยู่เสมอ โดยยกคำพูดของเซนต์ปอลที่ว่า "พระเจ้าจะเป็นทุกสิ่งในทุกสิ่ง"^๓

แต่ที่ควรต้องระวังก็คือคำว่าเอกภพ เอกภพ ณ จุดไอเมก้ากับเอกภพในปัจจุบันย่อมไม่เหมือนกัน เตยาร์คมองเอกภพเสมือนเป็นองค์สภาพพิศุข ๆ มีความสำนึกในตัวเอง การจะมีความสำนึกในตัวเองได้ก็โดยผ่านขบวนการวิวัฒนาการ หิสทางต่าง ๆ ล้วนมีเกิดขึ้นและไม่อาจก้าวหน้าได้อีกต่อไป ยกเว้นทิศเดียวคือในทิศทางของมนุษย์ และโดยสัมปชัญญะของมนุษย์ "สัมปชัญญะของพวกเราแต่ละคนคือวิวัฒนาการที่มองดูตัวเองและใครครวญตัวเอง"^๔ ความก้าวหน้านั้นยังมีต่อไป แต่ก้าวหน้าอย่างไร เตยาร์คชี้แจงไว้ดังนี้

^๑ Teilhard, The Prayer of the Universe, p. 90. "Christ has a cosmic body that extends throughout the whole universe.

^๒ Teilhard, Science and Christ, p. 77. "The Flesh of Christ is fed by the whole universe."

^๓ Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 294. "God shall be all in all."

^๔ Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 221. "The consciousness of each of us is evolution looking at itself and reflecting upon itself."

เพราะดูเหมือนว่าวิวัฒนาการได้ถึงจุดซึ่งความก้าวหน้าของมันไม่ใช่ในร่างกายของปัจเจกมนุษย์อีกต่อไป (คือถึงภาวะใดที่แลแล้ว) แต่ในวิวัฒนาการของมนุษย์ ยิ่งไปกว่านั้น...อาจเป็นได้ว่าในวิวัฒนาการของมนุษย์ทั้งหมดรวมกัน และเพราะเหตุนี้เองทานลงมติไว้ว่าวิวัฒนาการยอมถึงจุดจบ^๑

นั่นคือ ณ จุดจบของวิวัฒนาการ ณ จุดโอเมกา วิวัฒนาการมนุษย์รวมเข้าด้วยกัน แต่เกิดอะไรขึ้นกับสสารอื่น ๆ เคยาร์คกล่าวไว้ว่า "ไม่มีความจำเป็นที่จะทราบสมองของเราเพื่อเข้าใจถึงวิธีที่เนื้อสสารมหึมาของเอกภพจะอันตรธานตลอดไป"^๒ ดังนั้น เอกภพในสถานะโอเมกามีแต่จิตเอกภพในจุดนี้จะบรรลุสภาพของการรวมกลุ่มเหนือบุคคล (Hyperpersonal Organization) ซึ่งหมายถึงการรวมประสานวิวัฒนาการมนุษย์ทั้งหมดจนบรรลุเอกภพสูงสุด. เอกภพอย่างนี้จึงจะเป็นพระวรกายของพระคริสต์สรรพระนี้เองที่เป็นความหมายของลักษณะอภิสารหรือเหนือกายภาพดังกล่าวมาแล้ว

^๑ Teilhard, Science and Christ, p. 82. "Because evolution seems to have reached a point at which its progress is made no longer in the individual human body (for this has reached maturity) but in the human souls, and still more, may be, in the collectivity of human souls, from this you conclude that it has come to a halt."

^๒ Ibid., p. 84. "There is no need to rack our brains to understand how the material vastness of the universe will ever be able to disappear."

เราอาจสรุปให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้อีกว่า วิญญาณของมนุษย์ทั้งหมดที่บรรดเอกภาพ
สูงสุดแล้วอยู่ในฐานะของพระวรกายแห่งพระคริสต์สรรพระ "โมนาค
[วิญญาณ] ของมนุษย์เป็นส่วนของการสังเคราะห์แห่งอินทรีย์ที่สูงกว่า...
มันถูกมุ่งไปก่อรูปเป็นกายของวิญญาณ ซึ่งมีความเป็นจิตมากกว่าของพวกเรา"^๑
แต่โมนาคหรือวิญญาณของมนุษย์ในสภาพที่กลายเป็นส่วนประกอบของพระวรกาย
แห่งพระคริสต์สรรพระนี้ยังคงมีสัมปชัญญะในความมีอยู่ของตน ไม่ใช่จิตที่หลับ
ไหลไร้สัมปชัญญะ เคยอาร์คจึงใช้คำว่า 'อนุภาคที่มีชีวิต' ซึ่งจะโคพิจารณา
รายละเอียดในบทต่อไป "ในที่สุด ความปลงใจของข้าพเจ้า ข้าพเจ้า
ยอมจะแปรสภาพไปเป็นอนุภาคที่มีชีวิตของพระวรกายแห่งพระคริสต์"^๒
นอกจากนี้เคยอาร์คยังได้กล่าวถึงวิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้วจนถึงระดับที่จะ
ว่าจะกลายเป็นส่วนแห่งพระวรกายเช่นกัน "ตลอดเวลา วิญญาณทั้งหลาย
เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ยอมผันไปโดยไม่บุบสลาย กลายเป็นบริวารจักรวาล
ของพระวรกายแห่งพระองค์"^๓ แต่วิญญาณคือสิ่งที่มีสัมปชัญญะ (The
Conscious) ดังนั้น เมื่อวิญญาณรวมกลุ่มกัน สัมปชัญญะก็รวมกันด้วย
"ผลสรุปนี้ไม่พจน์ที่ว่าความเข้มข้นของเอกภาพที่รสนันก็ยอมจะเข้าใจไม่ได้
ถ้าแล้วมันไม่รวบรวมปวงสัมปชัญญะและปวงสิ่งที่มีสัมปชัญญะเข้าอีกครั้งหนึ่ง

^๑ Ibid., p. 53. "human monads are elements of a higher organic synthesis...are destined to form the body of a soul more spiritual than our own.

^๒ Teilhard, The Prayer of the Universe, p. 166. "Since, by virtue of my consent, I shall have become a living particle of the body of Christ."

^๓ Ibid., p. 36. "Since all time, therefore, souls, as they leave this world, have been passing, without any break, into the cosmic train of his body."

I 1666367M

ในตัวเอง"๑" ดังนั้นสัมปชัญญะซึ่งขนาบขานไปกับการรวมกลุ่มเหนือบุคคลของวิญญาณมนุษย์นี้ ย่อมบรรลุสภาพสัมปชัญญะเหนือบุคคล (Hyperpersonal Consciousness) อันถือได้ว่าเป็นพระวิญญาณแห่งพระคริสต์สรรพระ "ความคิดเกี่ยวกับมหาวิญญาณแห่งวิญญาณทั้งปวงซึ่งจะวิวัฒนาการเป็นรูปขึ้น ณ จุดสุดยอดของโลก ไม่เป็นสิ่งแปลกที่อาจจะคิดได้ตามทรรศนะแห่งเหตุผลมนุษย์ในปัจจุบัน"๒

ความคิดเกี่ยวกับมหาวิญญาณแห่งวิญญาณทั้งปวง (Soul of souls) นี้ เคยอาร์กได้เปรียบเทียบให้กระจ่างขึ้นอีก โดยยกคำพูดของ เจ.บี.เอส. ฮัลเดน (J.B.S. Haldane) ให้พิจารณาเพื่อความชัดเจนในทรรศนะเรื่องจุดโอเมกาของคนดังต่อไปนี้

ก็เช่นนี้ ถ้าการรวมประสานกันของเซลล์ล้านในสมองของเราสามารถผลิตสัมปชัญญะได้ ความคิดที่ว่าการรวมประสานกันของมนุษยชาติ หรือบางส่วนของมันอาจสามารถชิงถึงอะไรที่องค์เรียกว่า มหาวันต์ (Great Being) ก็พอฟังมีเหตุผล"

^๑ Teilhard, The Phenomenon of Man, pp. 261-262. "The conclusion is inevitable that the concentration of a conscious universe would be unthinkable if it did not reassemble in itself all consciousness as well as all the conscious."

^๒ Ibid., p. 268. "The idea that some Soul of souls should be developing at the summit of the world is not as strange as might be thought from the present-day views of human reason."

^๓ Ibid., p. 57, footnote, quoting J.B.S. Haldane, The Inequality of Man, p. 113. "Now, if the co-operation of some thousands of millions of cells in our brain can produce our consciousness, the idea becomes vastly more plausible that the co-operation of humanity, or some sections, of it, may determine what Comte calls a Great Being."

การรวมประสานของเซลล์สมองเทียบได้กับการรวมของวิญญาณมนุษย์
เมื่อถึงจุดโอเมกาสัมพัทธ์ที่เกิดขึ้นเป็นส่วนรวมเทียบได้กับมหาวิญญาณ
ลักษณะกายภาพ (Physical appearance) ของสมองซึ่งเป็นผลมาจากการ
รวมกันของบรรดาเซลล์ทั้งปวงเทียบได้กับพระรหัสสกาย เมื่อมาถึงตรงนี้
เราจึงอาจให้ความหมายแก่จุดโอเมกาได้รัดกุมยิ่งขึ้น จุดโอเมกาคือจุดสิ้นสุด
แห่งวิวัฒนาการ ระดับปัญญาบรรจบเข้าหาตัวเองโดยปวงมนุษย์บรรลุเอกภาพ
สูงสุดเป็นระดับเทวะ เอกภพบรรลุสภาวะเปเลโรมาหรืออีกนัยหนึ่งบูรณภาพ
แห่งพระคริสต์สรรพะ พระรหัสสกายของพระองค์คือการรวมกลุ่มเห็นอเนกบุคคล
ของวิญญาณมนุษย์ทั้งปวง พระวิญญาณของพระองค์คือสัมพัทธ์เห็นอเนกบุคคล
อันเป็นมหาวิญญาณแห่งวิญญาณทั้งปวง

การตีความปรัชญาของเตยาร์ตเช่นนี้ยังไม่ปรากฏหลักฐานรับรอง
ในบ่อเกิดหฤทัยภูมิโคเทาที่ผู้เขียนอ้างถึงในบรรณานุกรม แต่เป็นทางหนึ่งที่จะ
จะเข้าใจจุดโอเมกาของเตยาร์ตอย่างรูปธรรมที่สุด และนอกจากนี้ก็มีได้
มีสิ่งใดขัดกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของจุดโอเมกาซึ่งจะโคพคถึงในหัวข้อต่อไป
ในทรรศนะส่วนตัวจึงคิดว่าดีกว่าที่จะพุดถึงจุดโอเมกาอย่างคับแคบหรือเป็น
นามธรรมที่กว้างจนจับอะไรไม่ได้เช่น

"จุดโอเมกา คือพระคริสต์ในความรุ่งเรืองของพระองค์ ส่วนนำ
ของพระรหัสสกาย"

Emile Rideau, Teilhard de Chardin : A Guide to his
thought, p. 180. "Omega Point is none other than Christ in
his glory, the head of the mystical body."

"จุดโอเมกา คือสภาวะหรือการรวมกลุ่มแบบใหม่ เกินกว่าที่จินตนาของมนุษย์ในปัจจุบันจะแทงทะลุ"^๑

"จุดโอเมกา คือเอกภาพและความบริบูรณ์แห่งความผูกพันของทุกสิ่งในวิวัฒนาการ"^๒

"จุดโอเมกา - จุดจบ"^๓

"จุดโอเมกา - จุดยอดของกรวยแห่งวิวัฒนาการซึ่งมีสสารเป็นฐานและแปรสภาพบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นจนเป็นจิต จิตรับช่วงต่อไปจนถึงจุดสุดท้ายของกระบวนการซึ่งสำเร็จสมบูรณ์และมนุษย์ยอมพบความสมบูรณ์ของตนเป็นจริงขึ้นมาตลอดไป"^๔

Sir Julian Huxley, "Introduction," The Phenomenon of Man, p. 18, footnote. "Omega...it might have been better to think of it merely as a novel state or mode of organization, beyond which the human imagination cannot at present pierce."

^๒
N.M. Wildiers, An Introduction to Teilhard de Chardin, p. 134. "unity and consummation,...the Omega point."

^๓
Bernard Towers, Teilhard de Chardin (Richmond, Va.: John Knox Press, 1969), p. 36. "Omega - the end."

^๔
Thomas Corbishley, The Spirituality of Teilhard de Chardin (London: Fontana, 1974), pp. 47 - 8. "...point Omega... the tip of the cone of evolution, the material base becoming more and more refined as spirit takes over, until in the end the process is complete and man finds his perfection realized for ever."

"จุดโอเมกา คือสารัตถะอันคิมะของเอกภาพ"^๑

"จุดโอเมกา - จุดซึ่งระคับปัญญาจะถูกเสริมสร้างสู่สัมปชัญญะ
เหนือบุคคล"^๒

จากทรรศนะทั้งเจ็ดนี้ เราได้แต่เพียงความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับ
โอเมกาในแง่ที่เป็นจุดจบ เป็นความสำเร็จสมบูรณ์สูงสุด เป็นพระคริสต์ใน
อันกาล เป็นเอกภาพในการรวมกลุ่มและมีลักษณะเป็นจิต แต่คำอธิบาย
เหล่านี้ไม่อาจแสดงรายละเอียดของรูปธรรมให้เห็นจริงได้ว่าเป็นอย่างไร
เช่นไร แม้ดูเหมือนว่าการตีความของผู้เขียนเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาทวิภาวะ
ระหว่างพระรหস্যกายและพระวิญญาณของพระคริสต์สรรพระ แต่ในความจริง
ไม่เป็นเช่นนั้น เพราะทั้งพระรหস্যกายและพระวิญญาณล้วนมีลักษณะเป็น
ธรรมชาติแห่งจิตทั้งสิ้น การรวมกลุ่มเหนือบุคคลซึ่งเป็นพระรหস্যกายก็เป็น
เอกภาพของสรรพจิต พระวิญญาณก็เป็นมหาวิญญาณของสรรพจิตทุกสิ่งจึง
บรรลุดอกภาพในองค์เอกัตตา คือพระคริสต์สรรพระ ซึ่งมีพระรหস্যกายและพระ
วิญญาณเป็นอัครภาวะของธรรมชาติเดียว คือปวงวิญญาณมนุษย์ ปัญหาภิรยา
คอกัน (interaction) ระหว่างพระรหস্যกายและพระวิญญาณแก้ไขความ
รักของพระเจ้า (Charity)^๓ ทั้งนี้เพราะสภาวะเปลโรมามีสภาพ

^๑ Maurice Keating and H.R.F. Keating, Understanding
Pierre Teilhard de Chardin (Lonson; Lutterworth Press, 1969),
p. 86. "Omega Point...the ultimate essence of the universe."

^๒ Encyclopedia of Philosophy, (1972): 8. "...the
noosphere will become involuted in a Hyperpersonal Consciousness
at a point which we might call Omega."

^๓ เดยาร์คใช้คำนี้ในความหมายว่า Love of God ใน

สงบนิ่งสันติสุขในความรักของพระเจ้าเท่านั้น ไม่มีกิจกรรมอื่นใดอีก "การเปลี่ยนรูปรหัสยมี่สาระอันคิมะที่สามารถประการเดียวคือ กลุ่มแห่งมนุษยชาติทั้งหมดก่อรูปเป็นหนึ่งพระรหัสยกาย และหนึ่งพระวิญญาณในความรักของพระเจ้า"^๑

แต่จากจุดนี้เองทำให้เราต้องยอมรับว่าพระคริสต์สรรพระไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับพระเจ้า และนี่ทำให้ปรัชญาของเคยาร์คยุ่งยากมากขึ้นไปอีก อันที่จริงถ้าเคยาร์คจะถือว่าพระคริสต์สรรพระเป็นสิ่งเดียวกันกับพระเจ้า ก็จะทำให้ความคิดของเขาสมบูรณ์และลงตัวได้สวยงามและน่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะพระคริสต์สรรพระนั้นทรงเป็นทิศทางและเป้าหมายของประวัติแห่งเอกภพอยู่แล้ว ผู้เขียนอยากจะกล่าววาทาเคยาร์คไม่ใช่พระเยซูฮิต ปรัชญาของเขาคงลงจบที่พระคริสต์สรรพระพระองค์นี้ หรือกวันครหัสยะอย่างใดอย่างหนึ่งสุดแต่จะเรียก แต่โดยสิ่งแวดล้อมในศาสนจักรและระบบเทววิทยาที่ยุ่งยากทำให้เคยาร์คต้องยอมรับความสำคัญของพระเยซูซึ่งเป็นองค์อวตารของพระวจนะ (The Word incarnate)^๒ ดังนั้น ปัญหาต่อไปของเคยาร์คคือการหาความสัมพันธ์ระหว่างพระเยซูกับพระคริสต์สรรพระ วิธีที่เคยาร์คจะเกี่ยวโยงพระเยซูกับพระคริสต์สรรพระเขาคอยกันก็โดย 'ความรัก' ความรักทำให้มนุษยรวมกลุ่มเขาคอยกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ระดับปัญญาคอยทวีเอกภาพมากขึ้น พระเยซูนั้นทรงเป็นศูนย์กลางแห่งความรัก ทรงชักนำ

^๑ Teilhard, The Divine Milieu, p. 144. "The only subject ultimately capable of mystical transfiguration is the whole groups of mankind forming a single soul in Charity."

^๒ a single body and

Teilhard, The Divine Milieu, p. 122.

มนุษยชาติทั้งหมดมาสู่พระองค์ ดังนั้นบรรณาการแห่งพระคริสต์สรรพระหรือ
 เปลโรมาจะมีโลกโดยผ่านพระเยซู แต่เศวาร์คบอกกว่าพระเยซูกับพระคริสต์
 สรรพระเป็นสิ่งเดียวกัน^๑ เมื่อเป็นเช่นนี้จะต้องมีคำอธิบายถึงการปรากฏ
 ของพระเยซูในโลก เมื่อสักครุเราเ้ดกล่าวมาแล้วว่าพระคริสต์สรรพระจะมี
 ขึ้นไม่ได้ในอันตกาลถ้าไม่มีพระเยซู นั้นเป็นการอธิบายโดยไขแงของศาสนา
 ผู้ที่มีโค่นับถือศาสนาคริสต์ ย่อมไม่ยอมรับว่าพระเยซูทรงเป็นศูนย์กลางแห่ง
 ความรักของมนุษยชาติ และยิ่งจะไม่ยอมรับความจำเป็นที่พระองค์จะทรง
 ปรากฏในโลกด้วย เศวาร์คไ้หาทางอธิบายด้วยวิธีอื่น วิวัฒนาการดูเหมือน
 จะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด

พระคริสต์สากล [คือพระคริสต์สรรพระ] ย่อมไม่อาจปรากฏขึ้น
 ณ จุดจบของเวลาในฐานะจุดสุดท้ายแห่งเอกภพ ถ้าพระองค์
 ไม่ทรงเขามาสู่มันเสียก่อนในระหว่างการพัฒนาภาวหนาของมัน
 โดยผ่านทางการถือกำเนิดในรูปแบบที่ทรงเป็นองค์ประกอบ^๒

ในความคิดวิวัฒนาการโดยทั่วไปนั้น สิ่งที่มาทีหลัง แม้จะมีบางสิ่ง
 บางอย่างที่มากกว่า สิ่งที่มาก่อน แต่อย่างน้อยที่สุดองค์ประกอบส่วร้ดละ
 ย่อมปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่ต้น เมื่อสืบสาวไปจนถึงชีวิตปฐมอันเป็นต้นตอ
 ของคนไม่แงวิวัฒนาการที่แตกสาขาออกไปเป็นชีวิตต่าง ๆ องค์ประกอบ

^๑ Ibid., p. 117.

^๒

Teilhard, Christianity and Evolution, p. 181. "...the universal Christ could not appear at the end of time at the peak of the world, if he had not previously entered it during its development, through the medium of birth, in the form of an element."

สารัตถะคือ ดี.เอ็น.เอ. (D.N.A.)^๑ จะปรากฏให้เห็นตั้งแต่คน การปรากฏของพระเยซูก็เป็นดังนี้ ถ้าการปรากฏของมนุษย์ยุคคนแรกเป็นปรากฏการณ์เพื่อไคมาซึ่งการเกิดปัญหา (Noogenesis) การปรากฏของพระเยซูก็เพื่อไคมาซึ่งการเกิดเทวะ (Theogenesis) หรือในศัพท์ของเตยวาร์คเอง เรียกว่าการเกิดพระคริสต์ (Christogenesis) พระคริสต์ในที่นี้คือพระคริสต์สรรพะ

"ในพระองค์ [คือพระจิตวิญญาณ] เคียงข้างกันกับองค์พระองค์ [พระบิดา] ผู้ทรงมีอยู่ ชาวเราสามารถมีความรู้สึกรักอย่างถูกต้องในองค์พระคริสต์ผู้ทรงกำลังแปรสภาพ"^๒

ดังนั้น พระเยซูก็คือองค์พระคริสต์สรรพะซึ่งทรงเข้ามาสู่วิวัฒนาการเพื่อบรรลุความบริบูรณ์แห่งรูปแบบของพระองค์เอง ถัดจากพระบุตรถึงปัญหาของพระบิดา พระคริสต์สรรพะนั้นยอมไม่อาจเป็นสิ่งเดียวกันกับพระบิดาได้ เพราะ "เมื่อทุกสิ่งขึ้นกับพระบุตรแล้ว องค์พระบุตรเองจึงทรงขึ้นกับองค์เอกัตตามุทรวงกระทำให้ทุกสิ่งขึ้นกับพระบุตร"^๓ นี่เป็นข้อยู้งยากของเตยวาร์คจนถึงกับรำพึงว่า

"ในอนาคต พระเจ้าที่ทรงทำหน้าที่อย่างโอเมกา และทรง
สารประกอบอินทรีย์เคมีชนิดหนึ่งมีชื่อเต็มว่า Deoxyribo-nucleic
acid มีคุณสมบัติพิเศษ คือสามารถแบ่งตัวเอง (Self-Duplication) ได้

^๒ Teilhard, The Prayer of the Universe, p. 84. "In you, side by side with him who is, I can passionately love him who is becoming."

^๓ N.M. Wildiers, An Introduction to Teilhard de Chardin, p. 141. quoting Bible, 1 Cor. 15.28. "And when all things have been subjected to him, then shall the Son also himself be subjected to the One who subjected all things to him."

เป็นทั้งหมดของโอเมกาเท่านั้นจึงจะสนองความต้องการของพวกเขา ทว่าเราจะหาพระเจ้าดังว่านี้ได้ที่ไหนกันเล่า? และในที่สุดใครเล่าจะรับรู้ว่ามีพระเจ้าในวิวัฒนาการเอง?"^๑ เป็นที่น่าสังเกตว่าใน The Divine Milieu ซึ่งกล่าวขวัญกันว่าเป็นงานนิพนธ์ทางศาสนาที่กินใจของเตยาร์คนั้น ไม่มีคำว่าโอเมกาปรากฏอยู่แม้แต่คำเดียว รวากับเตยาร์คต้องการแยกความคิดทางศาสนาของตนไวต่างหาก แต่อย่างไรก็ดีในที่สุดเตยาร์คก็สามารถสร้างเอกภาพระหว่างมนุษย์ เอกภพ พระเยซูและพระคริสต์สรรพไว้ด้วยกันได้แล้วยังเหลือแต่องค์พระบิดา การสร้างความสัมพันธ์ในระดับนี้จะต้องสอดคล้องกับพระคัมภีร์ไบเบิลด้วย ทางออกที่ดีที่สุดน่าจะเป็นความรัก ทุกสิ่งอยู่ในความรักของพระเจ้า^๒ และในที่สุดทุกสิ่งก็สัมพันธ์กลมกลืนกันได้จนหมดในทรรณะของยูเซียน เตยาร์คโคทำให้ระบบปรัชญาของตนบรรลุลักษณะแห่งพระตรีเอกภาพอีกครั้งหนึ่งคือ พระเจ้า (พระบิดา) พระคริสต์สรรพ (พระบุตร) และความรักของพระเจ้า (พระจิตวิญญาณ) เราจะไม่อภิปรายปัญหาของพระตรีเอกภาพในงานวิจัยนี้เพราะเป็นหน้าที่ของเทววิทยา แต่จะศึกษาคุณลักษณะของโอเมกาต่อไป

คุณลักษณะของโอเมกา

ใน The Phenomenon of Man เตยาร์คแสดงคุณลักษณะ (Attributes) ของโอเมกาไว้ ๔ ประการด้วยกันคือ เป็นตัวของตัวเอง

^๑ Teilhard, Christianity and Evolution, p. 240. "In future only a God who is functionally and totally 'Omega' can satisfy us. When, then shall we find such a God? And who will at last give evolution its own God?"

(Autonomy) ภาวะการกระทำ (Actuality) ความย้อนกลับไม่ได้ (Irreversibility) และอุกตรภาวะ (Transcendence)^๑ เราจะพิจารณาจากสิ่งที่เห็นโคจรที่สุดไปก่อน

ก. ความย้อนกลับไม่ได้

พิจารณาโดยสามัญสำนึกโอเมกาที่เป็นความคงที่อันยิ่งใหญ่ (Great Stability) ในเอกภาพแห่งสันติสุขสุดท้ายนั้นยอมดีกว่าโอเมกาที่ย้อนกลับมาเริ่มต้นวิวัฒนาการแล้วอยู่เฉยๆ ดังเช่นของคอสโมพ็ทซ์ของเฮเกลที่หมุนวนในวงกลมของบันไดเวียนอันไม่จรจบ "...ความเจริญก้าวหน้าของจิตยอมตองยอมรับในฐานะที่ไม่มีการย้อนกลับ 'จิตในส่วนรวมยอมไม่มีวันย้อนกลับ'^๒ แต่ในความคิดของเดยาร์ก คุณลักษณะแห่งความย้อนกลับไม่ได้ของโอเมกา^๓ ยังมีความหมายพิเศษออกไปอีก นั่นคือ โอเมกายอมพ้นจากสภาพเอ็นโทรปีสูงสุด (Maximum Entropy)^๓ ที่รอเอกภพอยู่ในอนาคต "ในการที่จะ

^๑ Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 271

^๒ Teilhard, Human Energy, p. 40. "...the growth of the spirit must be taken as irreversible. 'The spirit as a whole will never fall back'"

^๓ เชื่อกันว่าเอกภพทั้งหมดมีวิวัฒนาการในสภาพที่ค่อย ๆ สูญเสียสสารและพลังงานไปเรื่อย จนถึงที่สุดจะถึงสภาพเอ็นโทรปีสูงสุด ซึ่งกระบวนการทุกอย่างในธรรมชาติจะหยุดลง ทุกหนทุกแห่งในอวกาศจะมีอุณหภูมิเท่ากันหมด ไม่มีพลังงานใด ๆ ที่จะสามารถใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป เพราะพลังงานจะกระจายอยู่เฉลี่ยเท่ากันหมดในทุกหนทุกแห่งในเอกภพ ไม่มีแสงสว่าง ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีเวลา ไม่มีอะไรทั้งสิ้นนอกจากความหยุดนิ่งซึ่งจะดำรงอยู่ชั่ววันรันคร

เป็นความต้องการสูงสุดแห่งการปฏิบัติของเรา โอเมกาจักต้องเป็นอิสระ จากความเสื่อมสลายของพลังซึ่งก่อให้เกิดวิวัฒนาการ"^๑ เหตุผลง่าย ๆ ที่ไซอริบายนั้นเห็นจะเป็นอย่างนี้ เมื่อถึงโอเมกา วิญญาณมนุษย์ทั้งหมด ไคบรูลูเอกภาพสูงสุดแห่งการรวมกลุ่มเหนือบุคคลทั้งที่ไคกลาวมาแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งถ้าจะมองในแง่ของเอกภาพ เอกภาพที่เสมือนเป็นองค์ภาพพ ก็ไคบรูลูสภาพสูงสุดแห่งการแปรเป็นจิต (Spiritualization) แล้วไคย นานวิญญาณมนุษย์ ก็เมื่อโอเมกาอยู่ในธรรมชาติของจิต ก็เพราะธรรมชาติ ของจิตนี้เอง โอเมกาจึงรอดพ้นไปจากการเสื่อมสลายของสสารและพลังงาน ทั้งปวงซึ่งไม่ใช่จิต หรือถ้าจะพูดให้ถูกก็คือโอเมกาไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของเอกภาพ ที่แปรเป็นจิต "นับแต่ขณะที่เกิดความคิด เอกภพยอมไม่ใช่สิ่งชั่วคราวหรือมี ^{ไม่พอ} การจำกัดในการวิวัฒนาการอีกต่อไป ทว่าควยโครงสร้างของมันเองยอมอุทัย ไปด้วยไปเป็นสิ่งสมบูรณ์"^๒

ข. กรรตุภาวะ

"ทั้งศูนย์กลางในอุดมการณ์และศูนย์กลางในสมรรถนภาวะ ก็ยังไม่อาจเพียงพอ ระคับปัญญาซึ่งเป็นกรรตุภาพและเป็นจริงยอมมีควบคู่ กับศูนย์กลางที่เป็นจริงและเป็นกรรตุภาพควย การที่จะถึงจุดไคสูงสุดโอเมกา

^๑ Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 270. "To satisfy the ultimate requirements of our action, Omega must be independent of the collapse of the forces with which evolution is woven."

^๒ Teilhard, Human Energy, p. 41. "From the moment that it admits thought, a universe can no longer be simply temporary or of limited evolution: it must by its very structure emerge into the absolute."

จำเป็นต่องเป็นนกรรภาวะสูงสคยแลวควย"๑ จะเห็นไควาเตยารคเสนอ
คุณลักษณะขอนี้ของโอเมกาคเพื่อใหสคคคองกบการที่ตนถือวาพระคริสต์เป็น
จุดโอเมกานั้นเอง เราโคพคมาแลววาพระเยชูเป็นการเขามาสู่วิพัฒนาการ
ของพระคริสต์สรพะ กังนั้นพระองคจึงปรากฏอยจริง ๆ ในกระบวนการ
วิพัฒนาการ เป็นศูนย์กลางแห่งความรัก "ซาพเจาขอกลาววาคความรักยอม
คายในการสัมพันธ์กับสิ่งที่ไม่เป็นบุคคลและสิ่งนิรนาม"๒ พระเยชุนั้นทรงเป็น
บุคคลและทรงมีพระนาม จึงทรงเป็นศูนย์กลางที่มีลักษณะกรรภาวะของระดับ
ปัญญาโคยแท้ การที่เตยารคคลาววาโอเมกาปรากฏอยแลวนั้น เป็นการมุง
บงถึงพระเยชู เตยารคมีโคหมายควมาวาปัจจุบันระดับปัญญาถึงจุดโอเมกา
แลว

ค. เป็นตัวของตัวเอง

"ในขณะที่เป็นจุดสุดท้ายของลำดับการณแห่งตนเอง โอเมกา
ยอมอยนอกลำดับการณทั้งปวง"๓ เตยารคคองการเนนวาโอเมกานั้นเป็น
ตัวของตัวเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นกับสิ่งใด อยนอกลำดับการณ หมายถึงว่าไม่
เป็นสาเหตุหรือผลลัพธของลำดับการณใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากของตนเอง
พระเยชูมีโคเป็นสาเหตุของลำดับการณใด ๆ ในกระบวนการวิพัฒนาการ

^๑ Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 269. "Neither an ideal centre, nor a potential centre could possibly suffice. A present and real noosphere goes with a real and present Centre. To be supremely attractive, Omega must be supremely present."

^๒ Ibid., "Love, I said, dies in contact with the impersonal and the anonymous."

^๓ Ibid., p. 270. "While being the last term of its series, it is also outside all series."

พระองค์ปรากฏอยู่เพื่อบูรณาภาพแห่งพระคริสต์สรรพระ ซึ่งก็คือพระองค์นั่นเอง ไม่ใช่ใครอื่น และการปรากฏของพระองค์เป็นการ เขามาสู่วิวัฒนาการของ พระคริสต์สรรพระ ไม่ใช่เป็นผลลัพธ์จากลำดับการณ์ใด ๆ ของวิวัฒนาการ โอเมกาปรากฏเพื่อโอเมกาและการปรากฏของโอเมาก็ก็นื่องมาจากโอเมกา

ง. อัครภวาระ

"ถ้าแล้วโดยธรรมชาติอันแท้ สิ่งใดไม่อาจหนีไปจากกาละ และเทศะซึ่งมันนำเขามารวมกัน สิ่งนั้นยอมไม่อาจเป็นโอเมกา" นี่เป็น อัครภวาระของโอเมกาอย่างหนึ่งคือ อยู่บนขอบชายของกาละและเทศะ จริงอยู่ดูเหมือนว่าพระเยซูนั้นทรงผูกพันอยู่กับกาละและเทศะ เพราะทรงถือ กำเนิด ทรงเติบโตและสิ้นพระชนม์ แต่โดยสภาวะแท้จริงแห่งบูรณาภาพของ พระคริสต์สรรพระนั้นยอมอยู่บนขอบชายกาละและเทศะ เพราะมีธรรมชาติ เป็นจิต เมื่อมีธรรมชาติเป็นจิต เทศะก็หมดความหมาย และในสภาวะโอเมกา ยอมมีลักษณะเป็นนิรันดรภาพ เป็นความเที่ยงแท้ไม่เปลี่ยนแปลง กาละก็หมด ความหมาย ดังนั้น โอเมกาในธรรมชาติอันแท้จริงอยู่บนขอบชายของกาละ และเทศะ แต่เศวาร์ตยังได้กล่าวถึงอัครภวาระอีกประการหนึ่งของโอเมกา ซึ่งค่อนข้างจะเป็นสิ่งสำคัญ นั่นคือเราต้องไม่คิดว่าโอเมกาเป็น 'ผลลัพธ์' แห่งการบรรลุเอกภาพของระดับปัญญา จริงอยู่ โอเมกานั้นอยู่พ้นจากการ รวมกลุ่มของจิตมนุษย์ แต่ถ้าเราพูดเพียงแค่นี้ก็จะดูเหมือนว่าโอเมกาเป็นผลลัพธ์ เป็นผลจากสาเหตุคือจิตมนุษย์ สิ่งนี้เศวาร์ตจะยอมไม่ได้ เพราะโอเมกา ยอมมีลักษณะของสารัตถะทิพย์ (Divine essence) อย่างน้อยที่สุดในคำสอน ของศาสนจักรพระเยซูก็เป็นองค์อวตารแห่งพระวิจนะ ดังนั้นการพูดว่า โอเมกาอยู่พ้นจากการรวมกลุ่มของจิตมนุษย์ยังไม่พอ "ยังไม่เป็นการเพียงพอ

⁹ Ibid., p. 271. "If by its very nature it did not escape from the time and space which it gathers together, it would not be Omega."

ที่จะกล่าวว่าสิ่งนั้น [โอเมกา] ออกจากความสมบูรณ์แห่งสัมปชัญญะ เรา
ต้องเพิ่มเติมว่าตั้งแต่มีสัมปชัญญะขึ้นมา โอเมกาอภัยแล้ว" ที่จะต้องเพิ่ม
ก็คือตั้งแต่เกิดมีการรวมกลุ่มเป็นวิญญาณของมนุษย์นั้น โอเมกาใต้อภัยแล้ว
เราจะเห็นได้ว่าพระเยซูนั้นทรงปรากฏอยู่ก่อนการรวมกลุ่มของวิญญาณมนุษย์
และที่จริงเพราะพระองค์เองซึ่งทรงเป็นศูนย์กลางแห่งความรัก วิญญาณ
มนุษย์จึงสามารถรวมกลุ่มกันบรรลุเอกภาพไปสู่เปเลโรมาไต "ความหลาย
หลาก [คือมนุษย์ทั้งปวง] ไต่เต้าขึ้น ถูกดึงดูด ถูกกลืนโดยสิ่งซึ่งเป็น 'หนึ่ง'
อยู่แล้ว นี่เป็นความลับและขอประกันของความไม่ย้อนกลับแห่งชีวิต"^๒

ยังมีคุณลักษณะอีกประการหนึ่งของโอเมกาที่ไม่ควรข้ามไปแม้จะ
มีปรากฏอยู่บ้างแล้วใน ๔ คุณลักษณะที่กล่าวมา คุณลักษณะนี้คือ ความเป็น
บุคคล (Personality) จะเห็นได้ว่าเตยาร์ก็มีความจำเป็นที่ต้องเน้นจุดสุดท้าย
ของกระบวนการวิวัฒนาการให้เป็นบุคคลเพื่อไม่ให้ปรัชญาของตนตกลงสู่
สรรพเทวนิยม และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักคำสอนในศาสนาคริสต์ซึ่งมีพระเจ้า
อย่างบุคคล (Personal God) เหตุผลที่โอเมกาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของ
ความเป็นบุคคลนั้นมี ๒ ประการคือ

๑. พระคริสต์ (พระเยซู) คือ โอเมกา พระองค์เป็นศูนย์
กลางของความรัก มนุษยชาติจะบรรลุเอกภาพได้ก็ด้วยความรัก ด้วยความ
รักมนุษย์จึงจะรวมกลุ่มเข้าหากันอย่างแท้จริง แต่ความรักในความหมายสูงสุด

Ibid., "It is not enough to say that it emerges from
the rise of consciousness: we must add that from this genesis it
has already emerged."

^๒
Teilhard, Human Energy, p. 46. "Multiplicity ascends
attracted and engulfed by something which is 'already one.'
This is the secret and guarantee of the irreversibility of life."

เช่นนี้ยอมตอ้งไปควบกันกับสิ่งที่เป็นบุคคลหรือเนื่องด้วยบุคคล การทำงานของความรักจะไร้ความหมายเมื่อสัมพันธ์กับสิ่งไม่เป็นบุคคล เรารักหนังสือแต่ที่แท้จริงนั้นเพราะมันเนื่องด้วยบุคคล เพราะมันเป็นของเรา หรือเป็นของบุคคลที่เรารัก หรือให้คุณประโยชน์แก่เราหรือบุคคลอื่น หรืออย่างใดอย่างหนึ่งที่เนื่องด้วยบุคคล ถ้าจะลองจินตนาการถึง 'อะไร' สักอย่างที่ไม่เป็นบุคคลและไม่เนื่องด้วยบุคคลโดยประการทั้งปวง เราจะพบว่าความรักยอมคายลงในทันทีที่สัมพันธ์กับมัน ดังนั้นไอเมกาจำเป็นตอ้งมีคุณลักษณะของความเป็นบุคคลเพื่อกิจคุณมนุษย์เข้าสู่การรวมกลุ่มจนบรรลุเอกภาพสูงสุด

๒. ในปรัชญาของเตยาร์คนั้น เราจะเห็นไ้ความทุกสิ่งในกระบวนการวิวัฒนาการพยายามก้าวหน้าไปสู่วันที่แปรเป็นบุคคล (Personalized being) ทั้งสิ้น แม่มนุษย์เท่านั้นที่ประสบความสำเร็จที่สุดในความพยายามนี้ แต่สิ่งอื่นกล้วนพยายามอย่างน้อยที่สุดก็ในการทวีความซับซ้อนเพื่อฉายสัมพันธ์หรือผูกรวม ๆ เอกภพที่เสมือนเป็นองคัพพโคพบความสำเร็จในความพยายามก้าวหน้าเช่นนี้โดยผ่านมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนี้ไอเมกาในฐานะเป็นจุดสูงสุดแห่งการบรรจบของวิวัฒนาการจำเป็นตอ้งมีคุณลักษณะแห่งความเป็นบุคคล มิฉะนั้นก็จะไม่ใช่จุดจบของวิวัฒนาการ

อนึ่ง เราจะตอ้งไม่ลืมว่าความเป็นบุคคลของไอเมกานั้นมีสารัตถะ-ทิพย์ (Divine essence) อยู่ด้วย ดังนั้น ความเป็นบุคคลนี้จึงมีลักษณะที่เหนือบุคคล (Hyper-personal) นั่นคือไม่มีความจำกัด (finite) อย่างความเป็นบุคคลของมนุษย์

"ดังนั้น มันเป็นความผิดพลาดที่จะมองหาการขยายแห่งภาวะของเราหรือของระดับปัญญาในสิ่งไม่เป็นบุคคล สากลภาพอนาคตจะเป็นอื่นไปไม่ไ้ได้นอกจากสิ่งเหนือบุคคล ณ จุดไอเมกา"

Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 260. "It is therefore a mistake to look for the extension of our being or of

บทบาทในวิวัฒนาการ

สำหรับเตยาร์ค เราจะเห็นได้ว่าเมื่อมองดูวิวัฒนาการทั้งหมดก็คือการกระทำใหญ่บรรณาบทแห่งพระคริสต์สรรพระเป็นจริงขึ้นมา หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการเคลื่อนที่เข้าไปหาจุดโอเมกาในระดับปรมาตม์เราสามารถกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการทำให้โอเมกาเป็นไปได้ และเช่นกัน วิวัฒนาการเป็นไปได้ก็เพราะโอเมกาให้ความหมายและทิศทางแก่โลกและเอกภพ ทั้งโอเมกาและวิวัฒนาการไม่อาจแยกจากกัน ในปรัชญาของเตยาร์คถ้าวิวัฒนาการไม่มีโอเมกา วิวัฒนาการก็จะไร้ความหมาย เพราะไม่มีทิศทาง ไม่มีจุดจบ ทุกอย่างเป็นเพียงความบังเอิญ และที่สุดเอกภพก็จะ เป็นกลีภพ จริงอยู่สภาวะโอเมกาของเตยาร์คซึ่งอธิบายในรูปพระคริสต์สรรพระนั้นอาจไม่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แต่ดาเราไม่เป็นคนใจแคบจนเกินไปจนกระทั่งถูกมนัสและวิทยาการในยุคของเรา สภาพเอ็นโทรปีสูงสุดซึ่งรอเราอยู่ข้างหน้าก็ไม่ใช่สิ่งเหลือเชื่อ ทุกสิ่งที่เราเห็นจากประสบการณ์และทฤษฎีชี้ไปในทิศทางเดียว เป็นทิศทางที่เอกภพกำลังเคลื่อนที่ไปสู่ความมืดและความเสื่อมสลายโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง ปรากฏการณ์นี้ทำให้เราต้องยอมรับว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีการตั้งตน กระบวนการต่าง ๆ ในเอกภพได้ตั้งตนขึ้น ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง หลายคนที่ไม่พอใจกับการแก้ปัญหาของจุดเริ่มต้นนี้ด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติก็จะพบว่าตนเองไม่อาจแก้ปัญหาใดเลย จุดอัลฟาของเตยาร์คซึ่งมีแต่พระเจ้าเป็นผู้เริ่มต้นนับเป็นทางหนึ่งของความพยายามที่จะอธิบาย ไม่ว่าเราจะยอมรับ 'จุดอัลฟา' นี้หรือไม่ก็ตาม สิ่งที่น่าจะฉงนใจก็คือปรากฏการณ์ปัจจุบัน ปรากฏการณ์ที่เอกภพกำลังคืบคลานไปสู่สภาพเอ็นโทรปีสูงสุด จะจะเป็นความโง่เขลาอย่างไรหากว่าที่เอกภพซึ่งมีมนุษย์

the noosphere in the Impersonal. The Future-Universal could not be anything else but the Hyper-Personal at the Omega Point."

เป็นส่วนหนึ่งจะค่อย ๆ กลายเป็นความตาย ความเสื่อมสลาย และความ
พินาศนิรันดร ขอให้คิดถึงอารยธรรมของเราที่ก้าวหน้ามาโดยไม่หยุดยั้ง
ความคิดของเราค่อยสืบทอดมาคนแล้วคนเล่า ก้าวหน้ามาเป็นลำดับ
ตั้งแต่กรีกตรองวากอนหินเป็นเทพ โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาลจนกระทั่ง
ในปัจจุบันที่เรากำลัง 'ทิ้ง' ในความไพศาลของเอกภพ สิ่งเหล่านี้จะมีกลายเป็น
เป็นความพยายามอันเหนื่อยเปล่า เป็นความก้าวหน้าอันไร้สาระเสียเปล่า
หรือ ถ้าแม้ว่าเอกภพจะตองตกอยู่ในสภาพเอ็นโทรปีสูงสุดชั่ววันนิรันดร ถ้าเรา
จะกล่าวว่า "นักฟิสิกส์เป็นวิถีทางที่อะตอมใช้สำหรับการรู้จักตัวของมันเอง"
ก็จะมีค่าเท่ากับที่บอกความมนุษย์เป็นวิถีทางที่เอกภพใช้เพื่อมีความสำนึกในตัวเอง
นักฟิสิกส์ก็ประกอบขึ้นมาจากอะตอม มนุษย์ก็ประกอบจากเซลล์ของเอกภพ แต่จะ
สำนึกเพียงเพื่อจะสิ้นหวังเท่านั้นหรือ ก้าวหน้าเพื่อความเสื่อมสลายสำนึกเพื่อ
สิ้นหวัง สิ่งเหล่านี้เป็นปฏิบัติที่ไม่อาจไปด้วยกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ
เอกภพทั้งหมด สิ่งที่อยู่ห่างไกลจากสภาพเอ็นโทรปีสูงสุดแล้ววันที่จะมี
'อะไร' สักอย่างที่เป็นความหวังในการรอดของเราและของเอกภพ 'อะไร'
นี้ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกประการกับไอเมก้าของเคยาร์ค แต่ที่เราสำนึก
รูได้ก็คือมันน่าจะมีอยู่

"โดยไม่ตองสงสัย เราล้วนมีความสำนึกว่าเรามีสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่า
และจำเป็นยิ่งกว่าเราทั้งปวงอยู่ใน : สิ่งซึ่งมีอยู่ก่อนเราและอยู่ไต่
รำไป โดยไม่ตองมีเรา : สิ่งซึ่งเราตองอาศัย และไม่สามารถทำให้หมด
ไปได้ : สิ่งซึ่งอนุเคราะห์เรา ทว่าเราไม่ไชนาย : สิ่งที่จะคำจุนเรา

Bernard Towers, Teilhard de Chardin, p. 36, quoting
George Wald. "A Physicist is the atom's way of knowing about
atoms."

เข้าใจ - เมื่อความตายมาถึง - เราต้องจากตัวของเรา และความเป็นอยู่
ทั้งหมดของเราดูเหมือนวากำลังจางหายไป"^๑

^๑ Teilhard, Writings in time of War, p. 181, quoted in Thomas Corbishley, The Spirituality of Teilhard de Chardin, pp. 41 - 42. "There can be no doubt that we are conscious of carrying within us something greater and more indispensable than ourselves: something that existed before we did and could have continued to exist without us: something in which we live, and that we cannot exhaust: something that serves us but of which we are not masters: something that will gather us up when, through death, we slip away from ourselves and our whole being seems to be evaporating."